

SZÉKELY ERVIN s-a născut la Salonta în 19 august 1957. A absolvit Facultatea de Drept a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj. A ocupat posturi de consilier juridic și a lucrat ca ziarist. În perioada 1992-2004, a fost deputat în Parlamentul României, iar în următorii patru ani, secretar de stat în Ministerul Sănătății. În prezent este ziarist în cadrul Societății Române de Radiodifuziune. Este căsătorit, are un fiu și o nepoată.

A publicat cinci cărți în limba maghiară, două volume de publicistică și trei romane. *Jilț și caldarâm* este prima sa carte care apare și în limba română.

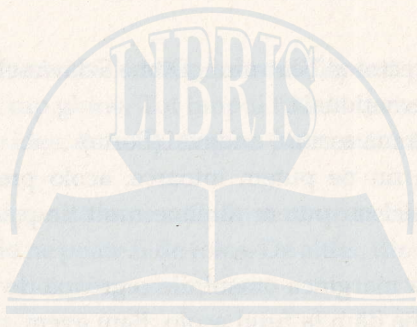
JILȚ ȘI CALDARÂM

SZÉKELY ERVIN

Traducere din maghiară de
JOSIF KLEIN MEDEȘAN

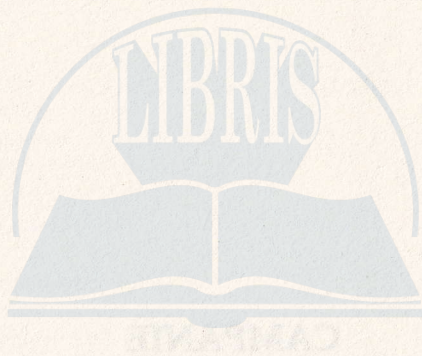
CURTEA VECHÉ

București, 2016

CUPRINS

Campanie	7
Kondor Media Managing	49
Teatrul „Döme Szlávicsek“	83
Trăiască mirii!	165
Proiectul „Rapsodia“	251
Ștafeta	361

SĂNDOR PORTA A FOST MIȘCAT PÂNĂ LA LACRIMI de propriul său discurs festiv. Această emoție a creat câteva momente de stân-jeneală nu doar pentru el, ci și pentru gazdele sale, în primul rând pentru Coriolan Iuga, primarul orașului Retul Săsesc.

Pe deputat l-a podidit plânsul în timp ce descria, pe îndelete, simțămintele care-i încercau, de bună seamă, pe acei bărbați din Retul Săsesc, indiferent că erau dulgheri, fierari, cizmari sau simpli agricultori, în clipa când și-au îmbrățișat nevestele, și-au mângâiat pe cap copilașii, plecând apoi să-și apere patria și nemaiîntorcându-se niciodată de pe frontul rusesc. Acestor dulgheri, fierari, tâmplari, cizmari sau simpli agricultori li se aducea azi un omagiu întârziat prin obeliscul ridicat de posteritatea recunoscătoare, la inițiativa întâiului cetățean al orașelu-lui pe care-l iubește cu atâta ardoare, Coriolan Iuga.

Mai întâi, Porta a încercat să mascheze într-un acces simu-lat de tuse emoția care-i transforma vorbirea în plâns, s-a pre-făcut că-l jenează ceva pe gât, dar succesul acestor tentative s-a dovedit efemer. Când a venit însă rândul frazei despre fiii Retului Săsesc, „bravii dulgheri, fierari, bucătari etc.“, care, amintindu-și de versurile lui Petőfi: „iubirea mi-o jertfesc pe

altarul libertății“, „au pornit spre moarte cu inimile pline de o fericită hotărâre și cu sufletul stăpânit de calmul mării, pentru ca noi, acum, aici, să îi putem cinsti în liniște pe fiii noștri, pe tații noștri...“, hohotele de plâns s-au năpustit afară din pieptul lui cu forța unor elemente dezlănțuite.

A încercat să continue fraza, dar efortul n-a făcut decât să agraveze situația. În scurt timp, a devenit evident pentru toată lumea că până nu-și va sufla sănătos nasul, nu avea nicio șansă să își încheie discursul festiv. A fost nevoie de minute întregi pentru ca Porta să-și recâștige stăpânirea de sine, minute în care a gesticulat în mod repetat în direcția directorului școlii, acum pe post de maestru de ceremonii, dându-i de înțeles că nu a terminat de vorbit, deci încă nu e cazul să i se dea cuvântul lui Branislav Pocrajaț, președintele Asociației pentru Martirii Retului Săsesc.

În restul discursului, a dat dovadă de mai multă prevedere. Pentru a evita un nou acces de plâns, a sărit peste un anumit pasaj din textul pregătit, care suna astfel: „Dragi compatrioți! Iubiți tranzițieni! Dragi prieteni! Unde credeți că sunt acum acești dulgheri, potcovari, țesători, brutari, ciobani care au avut parte de o moarte de martiri? Vă închipuiți că sunt aici, sub acest obelisc, în cimitir, sau sunt undeva departe, în gropile comune din Rusia? Nu, dragii mei compatrioți, dragi tranzițieni, dragi prieteni. Ei nu mai sunt aici, ei sunt acolo sus (aici mângălise adnotarea „să nu uit să arăt, cu un gest încărcat de semnificații, spre cer“), da, acolo sunt ei acum și se uită în jos, văd că trăim în libertate și sărbătorim cu demnitate, iar când îl văd pe primarul vostru care se sacrifică pentru obște, pe domnul Iuga, dragul meu prieten Coriolan, atunci ei își zâmbesc unii altora fericiți și spun: Băieți, zău c-a meritat! Ei pot fi mândri de noi, tot așa cum și noi suntem mândri de Coriolan Iuga.“ Așa că Porta și-a încheiat discursul exprimând niște gânduri cu o încărcătură emoțională mai redusă: „De ce au luptat de fapt înaintașii noștri? Ei au luptat pentru libertate. Pentru patrie. Așa este. Dar

trebuie adăugat imediat că nu au făcut-o pentru libertatea lor, pentru patria lor — că doar ei au rămas acolo, la Stalingrad sau la Cotul Donului, lipsiți de libertate și de o patrie. Cei mai buni fii ai patriei noastre, tații noștri, bunicii noștri, au căzut în luptă pentru patria noastră Tranziția. Dulgherii, fierarii, ciobanii etc. din Retul Săsesc au murit pentru ca noi să putem trăi liberi în patria noastră. Să cinstim așadar această libertate câștigată cu sânge. Să nu permitem ca ea să ne fie luată, să respingem tentativele prin care se urmărește contaminarea, dezbinarea în rândurile noastre. Să nu îngăduim ca nepăsarea și încremenirea în proiect să pună stăpânire pe noi, ci dimpotrivă, să luptăm pentru drepturile noastre. Pentru că nu-i de-ajuns să-ți câștigi libertatea prin luptă, libertatea trebuie apărată zi de zi. Cum anume? Din fericire, astăzi nu mai suntem nevoiți s-o apărăm cu arma în mână, înfruntând vestita iarnă rusească. Astăzi, libertatea trebuie apărată cu votul. Pentru că, așa cum spunea odinioară Abraham Lincoln, un buletin de vot valorează mai mult decât un glonte. Și pentru că tot veni vorba, peste o lună avem alegeri, iar eu nu doar sper, ci chiar sunt sigur că domniile voastre, dulgherii și fierarii din Ret, veți fi de partea noastră în acea zi de toamnă și veți depune în urne o cantitate îmbelșugată de muniție pentru partidul nostru. De aceea vă doresc dumneavoastră, vă doresc vouă și-mi doresc și mie multă putere de muncă, înțelepciune, abnegație. Mulțumesc că m-ați ascultat!“

Cu toate că la sfârșit Porta și-a înălțat cu înflăcărare glasul, strădaniile sale n-au fost răsplătite decât cu niște aplauze anemice. Și asta nu pentru că cei de față, majoritatea activiști locali ai Partidului Propriilor Interese, nu ar fi găsit cuvintele acestui politician îndeajuns de mobilizatoare, ci pentru că în ultimii doi ani ascultaseră deja același discurs de trei ori.

Porta nu uitase că-l rostise de mai multe ori în cursul campaniei, și nu doar la Retul Săsesc, ci și la Răchitoaia, la Piatra Înțeleaptă și în alte localități din județ, dar deputatul nu reușise să născoască altceva — ce-i drept, nici nu se străduise

prea tare. La cei 45 de ani împliniți, entuziasmul îl cam părăsise. Se simțea obosit și n-avea niciun chef să încerce ceva nou. Era parcă purtat de un fel de elan al neputinței. Făcea declarații în virtutea inerției, uneori chiar vorbea bine, dar, din ce în ce mai des, nu-i mai ieșea. În Parlament, de ani de zile se ocupa de aceleași lucruri, în legătură cu care depunea proiecte de lege, se afla în treabă, recurgea la variațiuni pe aceeași temă — până când ideile îi erau fie respinse, fie încorporate în alte inițiative. Asta deși pe vremuri, în zorii carierei sale politice, Sándor Porta avea ceva de spus, și avea pe deasupra și stil.

După Revoluție, a înțeles printre primii importanța comunicării. A atras repede atenția cu declarațiile sale memorabile și mulțumită bunelor contacte pe care le avea în lumea presei. Cu timpul, însă, întorsăturile lui de frază, care la început dădeau impresia de ceva proaspăt, s-au transformat în stereotipii, inițiativele în obsesii, iar el însuși într-un leneș. Nu avea niciun chef să-și înnoiască panoplia de instrumente media, iar temele politice la care recurgea nu erau în pas cu schimbările din societate. Prioritățile lui erau depășite de vremuri, și din această cauză, aparițiile publice, printre care și aceasta de la Retul Săsesc, nu o dată au lăsat o impresie de grotesc.

— Regret, Coriolane, această întâmplare nefericită, dar și de aici poți vedea cât de epuizat mental sunt — se scuză Porta în fața primarului, la recepția organizată după evenimentul electoral.

— Nu-ți bate capul, mi se mai întâmplă și mie. Ne dăm și sufletul pentru derbedeii ăștia, doar-doar ne-or vota. Altfel, cum mai merge campania? Cum vezi, aici ți-a ieșit destul de bine, i-ai convins, dar în ziua votului tot vor trebui mobilizați. Degeaba, lumea nu mai este interesată de politică.

— Nici nu mai știu, Coriolane. Am presimțiri sumbre. Nu-i vorba doar de dezinteresul general. Parcă și ai noștri ne sapă. Ai văzut doar că nici candidatura mea n-au vrut s-o accepte. Au fost agresivi, vorbeau despre nu știu ce chestiuni formale. Cică

nu pot dovedi că am domiciliul în județ — asta deși au fost la mine acasă în vizită de nenumărate ori. Apoi m-au împins în circumscripția cea mai nesigură, parcă ar vrea să scape de mine.

— Uite ce-i. De asta trebuie să te ocupi tu. Fă și tu lobby la Csaba. Eu voi face tot posibilul să fii reales. Și căcatu-ăsta de obelisc l-am făcut numai de dragul tău. Cu chestii de-astea faci campanie cum trebuie. De altfel, ți-o spun confidențial, jumătate din așa-zișii eroi ăștia din Războiul Mondial nici măcar n-au luptat. Au dezertat înainte să fi trecut frontiera Tranziției. Unii au reușit să se întoarcă acasă, de la ei au aflat sătenii ce s-a întâmplat. Oricum, în chestii de campanie nu poți să faci nazuri. Bine, gata, nu te întrista. Hai să mai și bem ceva, sugativele astea sunt în stare să dea tot pe gât până să mai apucăm și noi.

— Ești drăguț cu mine. Zici că mai are rost să vorbesc cu Cioabă?

— Ce, încă n-ai vorbit cu el?

— Ba cum să nu, dar am vorbit doar așa... oficial. Spunea că el nu are preferințe, el nu sprijină pe nimeni, conferința delegaților va decide totul în mod democratic.

— Așa a spus? Păi atunci treaba-i futută rău de tot. Auzi, cică nu are preferații lui! Dar tu cum ai putut fi așa tâmpit să și crezi așa ceva?

— Nu l-am crezut. Am luat niște măsuri, cât am putut și eu.

— Hai, bine, dar oricum vorbește cu el. Promite-i ceva. Știu că e o circumscripție grea, dar se poate câștiga, dacă vine și el cu ceva. I-ar putea chema la el pe barosanii de la Ruinești. Poate-i convinge să trântescă aici o investiție babană. Infrastructura, asta merge acum. O să-i menționez cel puțin cinci-șase teme. Una dacă s-o face, și câștigăm sigur. Hai să bem pentru asta.

Simplitatea dezarmantă a lui Coriolan Iuga l-a pus pe gânduri pe Porta. Atât de firești și de tangibile i se păreau toate câte le spunea primarul, încât se minuna cum de nu se gândise și el la chestiile astea dinainte. Poate că era în politică de prea

multă vreme și se obișnuise să complice prea mult lucrurile. Totuși, Porta nu s-a grăbit să se hotărască dacă va vorbi sau nu cu Cioabă. O astfel de discuție presupune o pregătire temeinică, de care nu avea nici timp, nici chef. Pe Cioabă îl considera cam necioplit, abraziv și neprietenos. Cu astfel de oameni nu-i plăcea să stea de vorbă. Pe de altă parte, nevoia nu cunoaște lege, și dată fiind incertitudinea realegerii sale, nu excludea posibilitatea unei ultime tentative de a-și spori șansele.

Le-au trezit din reverie câțiva dintre militanții de partid prezenți la eveniment, veniți să se gudure, să se informeze și să-și rezolve problemele. Asta-i partea care-i plăcea cel mai puțin lui Porta din „punctul 3 de pe ordinea de zi”. Mai de mult, savura momentele în care reușea să impună respect prin modul în care se arăta un om bine informat, prin analizele sale politice, cele mai multe auzite de la alții, și prin jocurile de cuvinte pe care le făcea. În ultima vreme însă, îl oboseau peste măsură întrebările insistente. Desigur, știa foarte bine că nu trebuia să lase ca acest lucru să se vadă, mai cu seamă în perioadele de campanie electorală, așa că și acum răspundea la întrebări cât putea mai îndatoritor și, cu aceeași sollicitudine, accepta rolul de intermediar pentru rezolvarea unor probleme personale, mai mici sau mai mari.

Se urcă în mașină, cu hainele îmbăcsite de fum de țigară și cu o strașnică durere de cap, abia pe la miezul nopții. Până atunci se prelungise ospățul regizat, cu mână de fier, de Coriolan Iuga. Pe înserate, își făcuseră apariția țișanii lăutari, care s-au pus pe cântat întregul lor repertoriu dansant, iar Porta, în calitatea lui de sărbătorit, a trebuit să declare balul deschis.

A dansat un vals cu doamna președintă a clubului pensionarilor din localitate. Era un tablou dezgustător, dar ce să-i faci?... Iar când lumea obosise de-atâta dansat, țișanii i-au luat la rând pe notabilii prezenți, cântându-i fiecăruia cântecul popular preferat. După ce-au terminat de ocolit masa la care ședeau petrecăreții, la un gest amenințător schițat de Iuga, lăutarii au luat-o

de la capăt. Lui Porta i-au slobozit din scripcă nu mai puțin de șaptesprezece ori cântecul preferat (*Tulbure curgea Nirajul...*). A fost îngrozitor, dar răul cel mai mare de-abia apoi a urmat. Atunci când muzicanții au obosit, toate încăperile căminului cultural din Retul Săsesc s-au umplut de niște sunete primitive și repetitive realizate cu sintetizatorul, rock-uri ca de nuntă și manele. Chefliii erau deja amețiți de-a binelea după atâta pileală și-l bombardau pe deputat cu idei din ce în ce mai năstrușnice. De exemplu, propunerea ca, în caz de înfrângere în alegeri, să se înființeze aripa militară a PPI (Partidul Propriilor Interese), comandantul formațiunii să fie numit prin ordonanță de urgență ministru al Apărării, iar partidul să rămână printr-o lovitură de forță la putere s-a numărat printre ideile cele mai moderate. Lui Porta nu i-a tresărit niciun mușchi facial în timp ce asculta toate tâmpeniile astea, iar de la o vreme nu s-a mai deranjat să reacționeze la spusele acestor revoluționari de ocazie.

La el asta nu era un semn că nu se mai putea concentra, ci rodul experienței. Știa exact când interlocutorii lui ajungeau în acel stadiu de beție în care nu mai așteptau un răspuns la propriile afirmații (ba dimpotrivă, un răspuns i-ar fi deranjat, în caz că Porta le-ar fi trecut teoriile improvizate prin filtrul unei critici cu mintea limpede). Porta rezistase eroic asalturilor pe note muzicale și în proză (ce-i drept, nu i-a permis notarului să-l sărute pe gură) și a așteptat până când Iuga a declarat festivitatea încheiată. Depindea de el, nu putea pleca mai devreme, cu toate că deja nu mai putea îndura paranghelia din jurul lui.

În drum spre casă, la volan, un timp a încercat să-și explice de ce-i era atât de greu să-i suporte o vreme mai îndelungată pe cei pe care-i reprezenta. La urma urmelor, nu avea motive să se îndoiască de faptul că persoanele în compania cărora epuizase punctul 3 de pe ordinea de zi au votat până atunci cu PPI. De asemenea, era convins că vor vota la fel și de data asta. Așadar, ei, reprezentații, îl simt de-al lor, au convingerea că locul lui aici